

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Adami Contzen E Societate Iesv, SS. Theol. Doct.
Commentaria In Qvatvor Sancta Iesv Christi Evangelia**

Contzen, Adam

Coloniæ Agrippinæ, M.DC.XXVI

Ver. 16.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82999](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-82999)

VERSUS 19.

Euntes ergo docete omnes gentes baptizantes eos in nomine Patris & Filij & Spiritus sancti.

QVÆSTIO I.

Quid mandat abiturus Apostolis.

§. 1. PRIMUM est vt doceant. *Docete*, inquit, omnes gentes. Apostolorum itaque, & Episcoporum *Docere* debet. Officium enim primum hoc est magistratum Ecclesiasticorum: & optimos quosque pontifices & Episcopos in docendi munere diligentiſſimos fuisse legimus. Et nunc quoque etſi multa illis agenda incumbant, primas tamen & ſecundas docendi officium tenet. Idque per ſe, vel alios, nec concionando duntaxat, ſed variis modis. Immerito itaque Calvinus eos eſſe Episcopos negat, qui docendi munus non exeunt; nempe more Calviniano. [Hinc, inquit, diſcamus Apoſtolorum non eſſe inanem honoris titulum, ſed operoſum munus: ideoque nihil magis eſſe abſurdum, vel minus tolerabile, quam vt ſibi larvati homines viſuperent hunc honorem, qui oſcioſe regnantes, docendi munus à ſe reſiciunt, à Patre Romano, cuiusque cohorte ſuperbe ſucceſſio hæc iacta ut, quaſi communem cum Petro, & eius collegis perſonam ſuſtineant: interim doctrinæ nihilo maior illis cura eſt, quam Iupercis, vel Veneris, vel Bacchi ſacerdotibus.]

Sane i. Tim. 2. Requirit Apoſtolus vt doceat, aut ſane vt docere poſſit. Si ipſe docere aliquando non poſſit, vt illi ſit cura doctrina, quod fieri videmus accuratiſſima providentia, mittendis in omnem terram, etiam Indias, & Chinam doctores.

Noſtri quidem omnes Episcopi docent, & docere tenentur, partim per ſe ipſi, partim per alios. Nec ad docendum neceſſarium eſt, cathedram aſcendere, & concionari; quanquam hoc faciunt multi, & omnes facere optandum eſt. Docere non tantum illi ſolent, qui concionantur, ſed quicumque monent, hortantur, errores corrigunt, facienda præcipiunt, omittenda prohibent, idque priuatim, publicè, per ſe, per ſuos, voce, calamo, & quod caput eſt, exemplo bonorum operum, alios ad ea invitantes. Degeneres ingiur non ſunt, verum pro ſuo quique talento, tempore, occasione docendi munus exequuntur. Adrianus Saravia Calvinianus & Beza antagoniſta, doctores illuſtres agnoſcit, qui nunquam concionati ſunt, c. 2. De diuerſis gradibus miniſtrorum.

§. 2. Neque tamen eos, qui ſuo munere non funguntur, excuſo, habent ſuum illi iudicem, & conſcientiam, etſi nunc ſuppreſſam, olim experientur accuſatricem: Magis accuſandus Calvinus, & eius alleclæ, qui non miſſi à Chriſto, nec ab ordinaria vlla poteſtate ad docendum, cucurſerunt ad ſuos errores, deſtratis ſcripturis. Itaque Saravia eodem in capite, de vocatione quorundam dubitat, qui in Eccleſiis reformatis munere paſtorali funguntur, cap. 2. doletque hoc Eccleſiis ſuis expoſtari, improbat etiam conciliabulum Poſſiacenſe, qui miniſtris ſuis vocationem extraordinariam tribuunt. Quinetiam probat vocationem Eccleſiæ Romanæ, ſicut & baptiſmum, at Beza eam eicit vocationem, nec aliam tamen habet, niſi extraordinariam; at negat Saravia, illos ex vocatione quam mouentali, ſe poſſe expedire, qui ad extraordinariam vocationem confugunt. E. Beza reſponſurus Saravia vocationem omnem tollit è medio, cum enim duas extraordinarias vocationes diſciſſet,

ſed deſtinata & voluntaria ſuppliciumq; ſecum trahentis aduerſus Deum rebellionis. Nam ſi ea ſpe Iudei Chriſtum cruciſixerunt, vt ne doctrina eius inualeſceret, & Iudaismus ne obſcuretur: quomodo cum veriſque ſpectuentur deciderint, que præter voluntatem obuenit aduerſus Chriſtum ignorantiam iſtorum, ea res non coarguit & reſellit?

Et Turon. lib. 1. cap. 21. ex actis Pilati ad Tiberium miſſis. Apprehenſus inquit & Ioseph, qui eum aromatibus conditum in ſuo monumento recondidit, in cellam inſtuitur, & ab ipſis ſacerdotum principibus cuſtoditur, maiorem in eum habentes ſanctiam (vt geſta Pilati ad Tiberium miſſa referunt) quam in ipſum Dominum, cum ille à militibus, hic à ſacerdotibus cuſtodiretur. ſed re urgente Domino cuſtodibus viſione angelica terriſis, cum non inueniretur in ſeculo: nocte parietes cellula, in qua Ioseph tenebatur ſuſpenduntur in ſublimes; ipſi vero de cuſtodia, abſolvente angelo liberatur. paritibus reſtituitur in locum ſuum. Cumq; Pontifices militibus expoſtrarent, & ſanctum corpus ab ipſis inſtanter requirerent; diſcunt ei milites: Reddite vos Ioseph, & nos reddimus Chriſtum. ſed vt verum cognoviſſis, nec vos benefactorem Dei, nec nos ſuum Dei reddere nunc valeamus. Tum illi conſutatis, miſeres ab hac accuſatione liberantur. Hæc Gregorius, qui & in ſecondo angelo nomine Nicodemi ſcripta recitata habentur: qualia autem ſint ea omnia, ſides apud auctores remanet: Non vero ſcè ponimus, ne qua ab antiquis ſum enarrata, in conſultis prætermiſſe videamur. Lector itaque boni conſolatur, & quod monet Paulus, omnia probet, & quod bonum eſt tenet.

Non dubito fabulas adiunctas, nec enim continuo in eorum poteſtate erat Iosephum captum detinere, cum præſens corpus illi dedidiſſet.

VERSUS 18.

Et accedens Iesus locutus est eis, dicens: Data est mihi omnis poteſtas in celo & in terra.

QVÆSTIO I.

Quomodo Chriſto data omnis poteſtas?

§. 1. Syrus addit: ſicut miſit me pater, ita ego mitto vos, quod aliunde huc translatus eſt. Ariani ex his verbis Chriſti diuinitatem oppugnabant. Athanaſius orat, contra Arianos. Quomodo accepit, ſi Deus eſt? an ſi neceſſitatem non habuit?

Reſponde tamen eſt iam Chriſtus accepſſe poteſtatem dicentem ſecundum naturam humanam. & Syrus habet Schuleran, dominium, imperium. Parum illi eſt; vt eſſet caput Eccleſiæ, Dominus domus. Vide Act. 10. 26. & 42. Eph. 1. 20. & 1. 22. Ioan. 16. 33. ita prædictum eſt Daniel. 7. 14. 28. 18. 49. 6. & Vigilium lib. 5. contra Eutycheten. Cyril. in Ioan. lib. 2. cap. 71. Omnia iſta iam nouo titulo meriti poſſedit, quia humiliatus ſemetipſum, obediens iſque ad mortem, mortem autem crucis, propter quod & dedit illi nomen, quod eſt ſuper omne nomen. Poſſedit iam perfecte factus ipſe immortalis, & glorioſus, vt iam ea cepit poteſtate, & eam per Apoſtolos promulgare. Merito igitur iſta præſatur, vt meminerint, ſe à ſupremo Domino ad ſeruus illius miſſi. ſervus, inquit Theophylactus, φησὶ ὅτι ἐδόθη ἡ ἐκείνου ἐξουσία ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ τῆς γῆς ἀνθρωπίνῳ φύσιν ἡ ἐκείνου δουλοσύνη, ὅθεν ἐκ τῆς αἰσῆος ἀπέχει πῶτον. Dicit iſti datam omnem poteſtatem in celo; Humana natura que prius ſerviebat, nunc in regno regnat.

23 (* *) 25

Vocationes
Bezana.

x flet, aliam à Deo, hoc est, Dei voce, aliam à Deo, hoc est, Dei instinctu, totam Ecclesiam suam de impostura, damnavit. Verba Beza sunt. [Sed aliam præter speciem huius extraordinariæ vocationis abs te præmissam, quæ tamen maximi est momenti, in scriptis inuenio, post constitutam etiam Ierosolymitam Ecclesiam. Hi sunt enim quos Christus non sua voce, non per visionem de qua nobis constet, non per internuntium vllum, siue angelum, siue hominem, sed suo afflatu intrinseco huc & illuc misit. Talis proculdubio fuit illa Philippi, antea diaconi, & post Ecclesiæ Ierosolymitanæ dispersione Euangelistæ hoc afflatu facti profectio in urbem Samariæ gentis ignotis prorsus Apostolis, nedum ut eo illum miserint. Act. 8.4. & 5. & 14. Tales & illi ex eadem dispersione.] Respondeo errore pernicioso vocationes à Beza confundi. Philippus diaconus iam delectus ad docendum erat, uti & Stephanus. Et Deus prædicationem signis confirmabat. Stolidum vero est, tot vocationes in quouis fingere, quoties noui operis imperium à Deo imponitur; nam in generali vocatione singulares comprehenduntur. Et profecto Sarauia illam vocationem violenter expugnat. Sed speciem illam &c. non admitto. Est enim periculi plena, & noui malig. exempli: quam sibi temerarius atq. audacissimus nebulo arrogare potest. Philippus Apostolorum minister missus erat ad docendum. Cyprian. ad Iubaianum. Illi enim qui in Samaria crediderant.

Beza tamen in Belgio & Gallia suis illam tribuit. [Idem quoq. diuinitus factum in aliis Europæ totius regionibus; sed in Gallia præsertim, & in Belgio, restantur eximiorum illorum Dei seruorum historię, quorum vocationem martyrii corona fanciuit.]

Imo necessarium arbitratu eo confugere. Et regulas proponit. [Absitigitur ut huic licentiæ longe perniciosissimæ ostium aperiamus. &c. sed ut veram, & legitimam illam ab adulterina summo studio vitanda discernamus: tres proponimus regulas. 1. ut ibi demum sit ei locus, ubi nullus est legitimæ vocationis usus, quem eiusmodi doctor contempnissimè videri possit: Alteram ut probeatur eiusmodi hominis spiritus priusquam admitatur, &c. Tertiā denique ut sic probati ab Ecclesia cuius ipsi fundamenta iecerint legitime ordinentur.]

Hæc cur fingat, causam subdit. [His inquam quasi candelis, itam de qua nunc agimus extraordinariam vocationem circumscribimus, nunquam illam aliqui approbatur: Et sic à falsissimis aduersariis calumniis beatos illos Dei seruos asserimus.]

Nihl errori palliando ista velamenta proficiunt. Quis enim credere poterit doctori nouo, suas cogitationes promenti, si à Deo se missum profiteatur, nisi signa & prodigia vocationem confirmet? A Deo se excitatum clamat Beza, & Dei se spiritum habere, nec miraculis probat, nec vitæ innocentia. At dicit: Nulla erat legitima vocatio, in eo loco in quem veni. Quam hoc periculosum sit, nemo non videt. Vocatione destituta Ecclesia inuasi promptum est calumniari. Nec tamen inde consequitur tibi esse subiectam Ecclesiam, quæ pastore vacat. Non ideo tibi illa ius est, si aliter nulli est. Non est Ecclesia primo occupantis, sed legitime ingredientis. In multis hæreticorum, & gentium Ecclesiis nullus est pastor legitimus, nec tamen idcirco quilibet potestas illos docendi.

At spiritus docentis probandus est. Qui obsecro iubebantur probare? Non possunt auditores rudes, scripturam legere nescientes; non possunt, ne quidem docti; non enim omnibus est dara spirituum discretio. Non facile omnia scrutari possunt. Quam vero hoc ridiculum, ut cum aliquis interno Dei spiritu se afflatum professus fuerit, iaciat Ecclesiæ fundamen-

tum, hoc est, suis opinionibus imbuat pagi, aut oppidi alicuius incolae, illi deinde suum pastorem ordinent. Fanaticus ille Ecclesiam fundet, illa vero sibi ministrum imponat. Quid hoc aliud est, quam ut dicat, populum ab aliquo congregari, deinde ab eo populo sibi pastor, s præponi. Hoc enim in politica quidem gubernatione fieri potest.

§. 3. Lucunda est non modo, sed vtilissima etiam narratio apud Sarauiam c. 2. de variis gradibus ministrorum, quæ ostenditur, quid vocatio illa interna, etiam in mediis eroribus monstrum pariat. Tandem, inquit, inueniuntur quidam, qui se spiritus sancti nomine incensos credere, & extra ordinem vocatos ad eos liberandos, qui in custodia tenebantur; simul & ad stabilendam disciplinam ecclesiasticam. Eorum hæc sunt nomina. Edmundus Coppinger, Henricus Arthington, & Willielmus Hackit. Coppinger primus incepit, sese dare precibus & ieiuniis: & ea pro se fieri postulare à fratribus, ministros verbi Dei consulat; quibus quam se sentiret intus incitari à spiritu sancto confitebatur, ab eis consilium petens. Alij nullo modo probant hominum insaniam, rei magnitudinem & pondus reputantes; ad quam non iudicabant Coppingerum esse satis idoneum: atque deterrebant eum quantum poterant. Alij frigidius & timidius veritatem, si probassent, & res parum succederet, in periculum legum incurrerent, tanquam participes. & approbatores perniciosi contra rem publicam consilij, metuiebant enim ut spiritum extinguerent & prophetiam prohiberent. Alij furiosi in amentia sua confirmarunt: nescio quid magni ab eis expectantes. Tamen hic Coppinger se suam, consilia cupiebat omnibus probari fratribus. & imprimis viris doctis, nempe quos ad dictos nouerat disciplina Gmueri (nec enim alios aut fratres aut doctos asstimabat) quibus & has questiones proposuit. An huiusmodi in Ecclesia extraordinarij operari & adiutores sint, & illi apostoli siue Euangelistæ, siue propheta vocentur, unus aut plures ut opus erit, qui tanquam Nazarei & adiuutores modo specialiter existant. Si qui tales sunt, num eorum vocatione, non sit proxime à Deo, quam & ipsius spiritus obsequet in eorum ministerio, à quo eximium illud donum habent: nempe gratiam, sapientiam, scientiam, animi robur, magnanimitatem, zelum, patientiam, & humilitatem, quibus eorum vocatione manifesta fiat ecclesia. Et quando hac dona in quopiam apparent, verum Ecclesia debeat esse sollicita de eorum, quem Deus visum erit dare. Quod si id licet Ecclesia, quæ ratione & modo agendum sit cum eo, qui extraordinariam illam habet vocationem. Hoc concesso, vsque ad finem seculi futuras extraordinarias & immediatas à Deo vocationes. Num non inueniantur in illis locis, ubi Euangelistæ quidem annunciantur & sacramenta aliquo modo rite administrantur, quamuis non vbiq. sed hic atq. illic non perfecte, sed ex parte: & ubi vera disciplina non est constituta sed oppugnata à magistratu, siue ipsorum fuerit, extraordinariam vocationem non expectandam, nisi in vastitate & desolatione Ecclesiæ, quaritur num vastitas & desolatio ecclesiæ dicenda sit, quando principes & præcipui magistratus adeo igneant, ut nesciant, quæ sit necessaria, vera Ecclesiastica disciplina, sed ei repugnant & persequuntur eos, qui tunc sunt stud. si: Unde sit ut quibus improbi admittantur ad publicam verbi Dei exercitiam, & ad communionem cana Domini. Verum inquam sperare liceat Deum, (ad laudem & gloriam nominis sui & vtilitatem Ecclesiæ) posse aliquam extraordinariam vocare, conferendo ei spiritum sanctum plenius, & abundantius quam ceteris, ut in nomine Dei agat cum magistratu, ut curent populum vbiq. docendum, & vtram disciplinam exercendam in populo iam prius edocto. Vtrū vbi Pastores, & Doctores, & Seniores & Diaconi, & Diaconissa nulli sunt in Ecclesia constituti, sed tantum minister vni populo est obtrusus qui sit eorum Pastor, nec ab eis electus, nec eis gratus, dici & haberi (etiam si ea dona Dei, & gratiam spiritus sancti habeat, quæ in illa vocatione requiruntur) legitime ad ministerij Ecclesiastici functionem vocatus debeat. Coppinger ex doctrina, de extraordinaria vocatione hæreticus siue questiones hausserat; persuasus se moueri & incitari à spiritui.

Quilibet
missum se
fingere po-
test.

ad ista sancta ad res magnas, sicut olim propheta & iudices a Deo committuntur, qui remp. componerent, & errantem populum in viam reuocarent. Quamvis multi hominem ab iniquitate priuatum, tunc publice decernerent ab his furoribus, & in carcerem confinis ad alios quibusdam, nec desisti doctores in his sociis, cum quibus plerumque insisterent. Causam praenotat esse dicitur, & eorum qui in custodia detinebantur, vnde per fiduciam Dei seruorum liberationem, & vera censuram Ecclesiae constitutionem. Quidam Penry tribunus & vere solutus conciliator nulla ordinarie uocatione fretus, aut illi Ecclesiae propositus, sed praetextu Genensis disciplina promotionis, hinc incendio missus ab eorum, quo iugerat. Pater sub tempore, quo suam agendam Coppinger cum Joanne de eorum prius, redierat, & eorum, aut in vicinis latitabat. Quidam ex illis conciliatoribus, quos custodia mandata Domini Consilij nomine Wagonum, hunc Coppinger de fano redibat insinuat, aut ex insano furentem in eorum commendauit, insignem nebulosum & hypocritam Williamum Hacket, qui tam pridem, postquam sua, & quibus erant omnia, decore at, & conuersus a priuoribus ad conciliatoribus ad meliorem frugem videri volebat, se ad Deum placet, extraordinarie a spiritu Dei uocatum, & ad reparationem non tantum Ecclesiae, sed etiam Reipublicae inter hoc amicitia & familiaritate, dignum est patrem suum, postquam Coppinger non iam collegam, sed ducem erat consecutus, eum quidem tunc in hunc demeritatus hypocritae istorum, accessit: fucillus enim ipse difficile transpirat, nisi sit patridus. Tertio hic Hacket in concipiendis ex tempore precibus, adeo excelluisse, ut de hunc totum ardere, & ab eo ipse regi linguam, & ad eum, & ad eum in furiis apertis admirationem, ut nihil in hunc, non possit credent, a Deo obtinere: proinde quidam de hunc perferri. Quamvis initio prae Ecclesiae reformationem, & regni & Regiae salutem, moliri se testarentur, postea tamen multa priuacim contra regiam maiestatem, & contra Consiliarios, maledicta euocabant, tanquam spiritus impiorum, videlicet ipsam esse impiam, & regni iure fuisse. Quibus autem impotenti odio ferretur in optimam suam priuacim Hacketus, palam fecit quando ingressa regia palatium insculpta, aut radebat, & confodibatur. Dominos Consiliorumque sola propriis nominibus, nulla additis honoris conspectibus significat. Tandem primas partes hunc in hunc fabula delectant, & ipse duos comites suos prosequantur, cuique propriam designans prouinciam, ut Edmundus Coppinger gratiam & misericordiam Dei offerret populo, Henricus Arthington vero, aeternam damnationem, & interitum Dei, nolentibus ipse credere, denuntiaret. Hic ita conuersus, & consilio suo committente eum Wagonum capiti, & hunc die mane hora octava, Hacketum adhuc in lecto sedentem cum venire consilium regem: Coppinger vinctum eum in tergo, & pronus in terram prociuit: adfingens ei illam ad hunc propriis accessit, qui extente manu e lecto, hunc Coppinger apprehendit: nihil, inquit, mihi vultione tua, sed ad hunc e lecto, ad ipso spiritu sancto vultus sum. Cum Coppinger eum interrogaret quid fieri vellent, hic (inquit) & cum vobis Londini nuntiat: Christum Dominum & ecclesiam & in ventralibro in manu sua, vnde dicit orbem. Quod si regem vobis sit, dicite eum esse in adibus & aliter in fide ad hunc, si credere noluit, veniam huc & me si possent, videret: mora, respondit Coppinger, in nobis nulla erit, sed videret: & confestim Coppinger abiit: quem subsequutus est Arthington. Vixit egressus illam domum cepit clamare Coppinger, de celo noua immensa commiserationis diuina se adferre, ipsum Christum de celo descendisse. Qui sequebatur Arthington item repetebat, & confirmabat: atque ita per viam & in plateas progrediebatur, ad quos conuersus populus ad hunc erat. Et cum in publicam & maxime frequentem plateam vocati, & obsequio, deuenire iuxta Pyramidem in eam, tanta populi multitudo conueniret, ut perire non possent, carum ibi vacuum consisterent, & quidam per hunc capere concionari viderent, anglica re-

spice, respice Anglia. Qui nam ipsi essent exposcere populo, nempe se prophetas esse extra ordinem vocatos, ut alter Dei misericordiam, alter iudicium & vindictam predicaret Hacketum laudibus magnis effertur, & quod ipse esset officium exponunt, videlicet qui Christum repraesentet, sitq. corporis ipsius gloriosi particeps, & precipuo ipsius spiritu donatus, ut eius fungatur officio, & ventralibro secerat bonos a malis, & Euangelium per vniuersam Europam, & disciplinam Christianam introducat: iam aduenisse tempus, quo haec omnia perficiantur. Praeterea populo narrabant, vbi Hacketum viderent, & vbi esset & moraretur: se vero esse prophetas, immediate extra ordinem a Deo missos, ut ei in tanto opere adiutores essent: & haec omnia affirmabant cum sui ipsorum diris impressionibus, & exclamationibus, optantes confundi, & in aeternum damnari, si res ita esset, ut fuerant locuti. Alter horum Dei misericordiam, & ingentem consolationem, atque ineffabile gaudium pollicebatur omnibus, qui exemplo peniterent, & hoc Euangelium & oblatam opportunitatem reformationis amplecterentur. Alter autem horrenda Dei iudicia detonabat impenitentibus & imprimis civitati Londinensi, quotquot non credebant, contestabatur corpore & animo esse damnatos: futurum ut homines in multas eades irruerent, & lenientem hominum tantquam porcorum facerent. Hacketum esse Europae regem, & ab omnibus ei esse parendum, quia hoc Dei iudicia vellent euadere: regnamus regni sui excedisse, & dignamque regno suo praestatur: Consiliarios vero eius, nonnullos esse perfidos regni proditores. Haec facta sunt 16. die Iulij, anno Domini 1591. Postquam totam civitatem murmur compleisset, & quid hoc portentum esset, admirarentur, rumor statim ad reginam peruenit, quae Green & ibi agebat: qui locus a Londino distat, tantum tres aut quatuor mille passus. Ipsa confestim duos Consiliarios ad urbem misit, qui de re tam insolita quaerent. Quaestione autem & iudicium hic inferre nimis longum esset, hoc notasse sufficiat, praetextu huius extraordinariae uocationis & intrinseci nominis afflatus, fanaticos istos homines populum concitare, reginam regno suo spoliare, Consiliarios male mulitare, Episcopos trucidare, hunc notum regem inducere, & Ecclesiam simul & Rempublicam transformare, in animum habuisse. Quam autem impudenter se gesserit constitutus coram iudicibus, iste Hacketus, quas blasphemias contra Deum & Dei filium protulerit, horrendum est dictum. Sub carnificis manu constitutus, blasphemus ore ipse Deo minitabatur nisi auxilium praesens ei mitteret: atque ita in illo suo furore, laetitia maiestatis diuinae & humane reus, morte poenas dedit. Miser Edmundus Coppinger amentiam simulans capite illis, & voluntaria inedia sibi mortem conscivit. Henricus Arthington furor & amentia penitens, principis elementa vitam retinuit.

QUESTIO II.

Quomodo baptizari iubet?

§. I. Primum stabilitur hic forma baptismi, quae est. Ego te baptizo in nomine Patris & Filij, & Spiritus sancti. Haec inquam vlt, & antiquitate Ecclesiae seruatur, eam hodie omnes etiam haeretici usurpant, nec praecise tamen his verbis fieri praecipit scriptura: verum scripturae interpret Ecclesia huc semper verbis vtitur. Quamvis enim olim Arian, alique formam baptismi contempnerent, nostri tamen sectarii eam retinent. De Arian, testis est Athanasius de professione regula Catholicae lib. 7. Quosiam, quoties tibi indicationem est: Te baptizate omnes gentes in nomine Patris & Filij & sancti Spiritus? Aut si haec contradicentia existimus eo quod in vno donum baptismi operationes nomine Dei atque vniuersae Trinitate non continentur, cur tu hoc nomine Deitatis sublatum Patris, & Filij & sancti Spiritus baptizas, dicendo: Baptizate in Patre & Filio & sancto Spiritu, & non in vno nomine? Ut hoc modo artificiose, vnum nomen coram tacite in Deitate non nominare, vel abnegare, sed & nomina in personis tantummodo eorum velis assignare. Quia si sic erat celebrandum baptismus, obtinuerat Arianorum assertio,

Baptismi forma.

assertio, qui sic sentiunt ut ubi nomina in personis indicant, ibi simul in ipsis nominibus, & singulas vel diuersas substantias esse pronunciant, ut unitatem in concordia tantum charitatis esse assignent, & non potius in unita plenitudine diuinitatis. Et quid amplius ad hoc? Unitatis Dei patris nomen, & filij & sancti Spiritus quasi adoptiuum nuper accessisse profiteantur, ut hoc nomen videatur esse ex nihilo, aut ex altero, vel de tempore: quod absit. Nam verum Deitatis nomen ubi nominant, ad vnam tantummodo personam patris hac dicendo ascribunt, ut veram unitatem diuinitatis diuidant, qui ubi nomina potius in personis deberent discernere, ibi simul cum ipsis nominibus, & tres naturas diuersas distinguunt, quod absit à nobis, ne istam blasphemiam admittamus, cum vnum nomen Deitatis in Trinitate vniuersum dictum accipiamus, per quod & remissa peccatorum baptismo operante in nos suscipimus nomina vero tantummodo in personis perfecte distinguamus.

Græci quamuis dicant, Baptizetur seruus Christi, non tamen formam corrumpere sunt dicendi, cum eadem sit omnino sententia. Olim baptisimiformam Marcionitæ, & Pauliani corruerunt: de prioribus Iren. lib. 1. cap. 13. Epiphani. hæres. 34. De posterioribus Concilium N. cen. can. 19. Eadem fuit hæresis Montani, itaque ab illis baptizati rebaptizabantur. Vide Castrum v. baptisimus. hæres. 2. Feuard. in app. v. baptisimus. hæres. 2. De Deuterio Ariano, qui Barbam quandam baptizare constituerat, & cum diceret: Baptizetur Barbas in nomine patris, per filium in Spiritu sancto, aqua resurgente habet Niceph. lib. 16. 35. Paulo Iohannitæ seu Attingani formam baptisimi illis Christi verbis contineri dixerunt, Ego sum aqua viva. De his consule anaton. Caluini. an. part. 4. dil. m. 163.

§. 2. Caluinus etiam dandum à solis Prædicantibus censet. [Porro cum Apostolis discrete vna cum prædicatione Evangelij mandata sint ista partes, sequitur non alios legitimos esse baptisimi ministros, nisi qui iidem simul doctrinam ministrant. Quod ergo priuatis hominibus, imo etiam feminis permilla fuit baptizandi licentia, quod Christi institutioni minime consentaneum est, nihil aliud fuit, quam mera profanatio.]

Respondet. Apostolos quidem iussos esse docere, & baptizare, non tamen solos apostolos docuisse, & baptizasse; nam Philippus, & alij id etiam præstiterunt. Alioqui solis id Episcopis concessum esset, quos licet Caluinus non distinguit à cæteris sacerdotibus, multi tamen ex eius aëclis id faciunt. Deinde repugnat sibi ipsi illa hæresis. Non enim à Catholicis apostatas, sed à illi nomen daturus rebaptizant, aut igitur in Ecclesia Catholica veros ministros agnoscunt, aut apostatas nostros rebaptizare debent. Ministri orum in Synodo Vapincensi decretum anno 1603. ad se missum testatur noster Gualterius sæculo 16. errore 92. Caluinistarum. Quarto in conferente baptisimum, non permitiendo, quæcunque tandem vigeat necessitas, ut vllus baptisimum conferat, qui minister non sit. Quia de re eccle. ministrorum gallorum decretum, anno 1603. in Synodo Vapincensi, præsidente ministro Chameio constitutum, & ex capite de factis generalibus à me syllabatim exscriptum, quo iterum iterandumque censent baptisimum à proponente (hoc nomine apud Caluiniatos vocatur, qui ministerio proximus est, nondum tamen omnino minister pronunciarus) collatum: Circa questionem (aiunt Synodici ministri) an baptisimus infansium à Proponente, veram vocationem non habente, baptizatorum sufficiat, conueniens indicat studiose tollendum esse scandalum, quod inde populo obuenire possit: tamen cum eiusmodi baptisimus nullius valoris sit, infans in Ecclesiam Dei introducendum esse per verum baptisimum, iuxta Synodi Picaniensis decisionem. Si id non est anabaptisimum profiteri, excusandi pari modo erunt & ab anabaptismo eximendi, quos semper

eo nomine damnauit Ecclesia, Marcionistæ, Novatiani, Donatistæ, Ariani, Ennomiani, Armeni, Schismatici, Græci, & ipsi etiam recentiores, quos & Caluinus peculiari opusculo & eius symmista, non pauci, nostra tempestate confutauerunt, anabaptistæ. Nunc occurrit mihi ingens miraculum quod anno 1579. Amsterodami contigit. Mulier catholica viro Caluinista nupta cum peperisset, infantem aqua baptismali à persona laica clam abluendum certauit, certo sibi persuadens, infantem ministro, à viro suo offerendum. Quod ubi clam factum est, defertur infans ad Caluinisticum conuentum lumbi. Verum ecce magistrum palam in omnium oculis baptizare volentem, vox ita deficit, ut ne verbum quidem profere queat. Quo miraculo attonitus pater infantem in sinum accipit, vxorem interrogat, quæ, quod erat confessio, respondet infantem more ecclesiæ Catholice baptizatum esse: ad quam idcirco & ipse, & reliqua familie pars aggregantur. Hoc velim attendant Præteritiformati simulque intueantur opposita spiritus virginis cornua, quibus agitur Caluinus, nunc pro aiente, nunc pro negante parte decernat. Pro aiente quidem, dum in Epistola 334. ad N. N. sic ait. Ferendus est qualiscunque baptisimus. Et paulo post: Olim cum unitas esset religio, haud dubie multi viri ac corrupteli implicati circumciso sunt: quam tamen iteratam fuisse non legimus, cum reuocaretur populus ad purum cultum. Et in Epist. 87. ad Lælium Zozimum: validum censet baptismum, etiam quem diabolus administrauerit. Postquam enim asseruit valdum esse Papistarum baptismum, subiungit: Cum Papistarum baptismum à luforio distinguam fingis tibi responsum, quod tanquam à me datum impugnet. Non reperies in meis literis, scio pendere illius vim ab intentione consecretis. Tantum nisi fallor idcirco dixi efficax, quatenus in hunc finem administratur, ut in Christi corpus nos inserat, vel ut nostræ sit renouationis symbolum, iam nihil mea refert sit ne homo Lucianus qui baptizatur, sit ne Diabolus. Tantum enim respicienda est institutio, & continuus vsus, qui à Christi mandato, tanquam ex fonte fluxit. Certe non heri primum ceptis baptizandi ritus. Eum nec Papistæ, nec idololatri alij excogitarunt. Perperam itaque eum estimas, nisi ad originem suam cum reuocet. Vt cunque à multis prauis actionibus vitatus fuerit, semper tamen stetit hoc fixum, baptizari Christi mandato, in nomine Patris, Filij & Spiritus sancti: Vt sit regenerationis testimonium. Hic est finis quem considerandum doceo. Imo contrarium sentientes seuerè carpit, & catapaptistas vocat, lib. 4. Instruct. c. 15. §. 16. Tales, inquit, hodie sunt catapaptistæ nostri, qui rite baptizatos nos pernegant, quod ab impijs & idololatri in regno Papali baptizati sumus. Itaque anabaptisimum furiose arguit. Aduersus quorum ineptias satis valida ratione munimur, si cogitemus nos baptismo initiatos, non in nomen alicuius hominis, sed in nomen Patris & Filij & Spiritus S. Ideo, baptismum non esse hominis, sed Dei, à quocunque tandem administratus fuerit. Vt maxime Dei & totius pietatis ignari aut contemptores fuerint, qui nos baptizabant: non tamen in sua ignorantia, vel sacrilegij consortium nostrum inxerunt, sed in fidem Iesu Christi: quia non suum, sed Dei nomen inuocauerunt, nec in aliud nomen nos baptizauerunt. Quod si baptismum Dei erat, habuit certe inclusam promissionem, de peccatorum remissione mortificatione carnis, viuificatione spiritali, participatione Christi. Haecenus pro aiente parte Caluinus, pro qua etiam Compendium pugnat Beza l. qq. & r. p. 2. q. 132. Audiamus nunc eundem Caluinum non minus ardentem pro negante dimittentem, & quidem in ea ipsa, quam paulo ante citauimus Epist. 334. ad NN. uti paulo postquam dixit: Si prius baptizet, manifestam esse baptismi profanationem; subiungit. Dubitanter hac de re loquitur Augustinus. Si quis prius baptizet, ubi cogit necessitas aut nullus est, aut remissa delicta. Atque nobis longepetius esse debet inuolabile Christi mandatum, &c. Et mox: Adulterinum ergo baptismum censet.

mus, qui administratus est à priuato homine. Et postea. Non ubi de vero baptisimi vsu admonita fuerit Ecclesia, quod pignorat cum Christi instituto pro nihilo duendum esse, et de integro baptizandus, qui pollutus fuerit profana assumpione. In Epistola autem 326. ad Menfonem Populum: de baptismo à feminis (quibus virgente graui moris periculo, vt & viuis laicis baptizare permittit Ecclesia catholica) administrato sic ait: Quomam baptismi facienda stentia, quam sibi femine arroganti, nihil aliud est, quam crassa superstitio stulta illa & temere suspensa actio pro nihilo duenda est. Pastorum ergo officium est eas comperire interu legittimo baptismo conseruare infantes, qui stulta & perperam amulatione nihil aliud quam polluti fuerunt. Hæc Calixtini manu spiritus contradictionis. Vide antea.

§.3. Anabaptistæ etiam eadem verba contra pædobaptismum visurpant. Docere enim & baptizare iubet, non ergo baptizandi sunt, nisi qui docentur. Infantes autem docere non possunt, quia nec discere. Negitur baptizandi.

Respondendo. Mitte apostolos, vt doceant, & baptizent, quos docere, & baptizare possunt, si quis doceri potest, non autem baptizari, vtili contigit, quia in aene proclab omni a qua moriebatur, docere illum aene tunc, si quis doceri nondum potest, baptizari tamen potest, et m docendus, cum institutionis capax atas aduenierit. Non igitur illa duo iungenda sunt, nisi in baptismo adultorum. Doceri enim illos, deinde de religione bene institutos baptizare oportet. Etiam illa igitur est, quod hinc deducunt argumentum: solo enim in narrationis ordine nititur, qui si tanti putaret, esse, vt baptizari nemo possit nisi institutus, deducit de altera parte iudicandum erit, cum dicitur: *Discentes eos seruire omnia, quaecunque mandauit vobis.* Hoc enim est post baptismi mandatum proferitur, non tamen consequitur catechumenos de mandatis non esse institucendos.

§. 4. Sanctissimam Trinitatem hinc omnes sancti Patres, & interpretes contra Arianos, aliosque docuerunt. Est enim locus inuictus, quo tantum personarum expressima mentio proponitur. Et tam Ariani, quam Macedoniani hinc arguuntur.

Nam in prima illa in Ecclesia introductione, in-
tiatione, iustificatione, non est vilius e. caturae inno-
centiae, neque miscetur in mysterio lauacri, Deus &
creatur. Vt Nazianzenus in orat. de Trinitate. Am-
bros. lib. 1. de Spiritu sancto c. 1. Didymus l. 2. de Spi-
ritu sancto. Fulgent. contra obiect. Arianorum. Ve-
rissime illi docent, nullum *eis* *ὁνομα*, in nomen crea-
turae baptizari. Est autem in nomine Patris & Filii, &
Spiritus sancti baptizari, idem, quod auctoritate, po-
testate, invocatione, atque adeo consecratione sui ad
fidem, istam Trinitat s. culum baptizari. Sic Marci ult.
In nomine meo demonia eijcent. Matth. 18. In nomine meo
interrogat. Ioan. 5. In nomine Patris mei veni, &c. Atha-
nasius hunc locum vt inuictum semper opposui. A-
rianus, contra A. ianos oratione 3. & ad penitentium
regem Iouianum, ad Serapionem contra Macedoniu,
de tribus personis, contra Potentinum Vrbicum. De
vinitate deitate Trinitat. ad Theophilum. de Trinitate.
et quicquid patres omnes secuti in hodiernum vsq; diem
vsurpant.

Et de Synodo Arim. & Seleuciae. Patrem vocati
dicit, non πατρί, sed πατρίωγε. Eodem modo Hilar.
l. 1. de Trin. Amb. l. 1. de Spiritu sancto cap. 14. adeo
vero versus Ecclesiam locum italicum magni fecit, vt Theo-
phyllactus exclamet: *αὐτὸν ὁμολοῦν ἐν Ἀρειοῦ καὶ Σε-
λευκίᾳ, ἀπὸ τοῦ καλὸ ὅτι οὕτω εἶπεν ὁ Χριστὸς· εἰς τὴν ὀνό-
ματι βαπτίζων, αὐτὸς δὲ τοῦ ὀνόματος ὀνόμα· ἡ τῶν τελῶν ἐν ἡ
ἵστορίᾳ, ἐν ᾧ ἵστος τὰ τέλῃ καταλείπει ὁ ὁ καλὸ ὅτι τῶν
τέλει περιποιῶν ἑαυτοὺς ὁ καλὸς. οὗτος ἐστὶν περιποιῶν, ὡς
λέγει· καταλείπει τὰ τέλῃ ὁμοιωτὰ ἐκ τῶντος, καὶ πρὸς τὸ*

καλον μὲν πεπερος ποτὲ ἡ τοῦ, ποτὲ ἡ πνύματι, ἀλλὰ
 τρεῖς μᾶλλον περὶ τῶν ἐν ὀνόματι ἰσχυόντων, τὸ θεός. Id est.
 Erubescant igitur Arius & Sabellius. Arius quidem,
 quia non dicit Christum in nomina baptizare, sed in
 nomen. Nomen vere trium vnum est deitas, vnus igi-
 tur Deus tria. Sabellius vero, quia trium personarum
 meminit Dominus, non vnus personæ, tria, et ipse
 ipse nugatur nomina habentis, quæ aliquando pater,
 aliquando filius, aliquando Spiritus sanctus vocetur,
 sed potius est trium personarum vnum nomen habentium,
 quod est Deus.

VERSUS 20.

*Docentes eos servare omnia quacun-
que mandavi vobis. Et ecce ego
vobiscum sum omnibus diebus,
usque ad consummationem sæculi.*

QVÆSTIO I.

*An omnia seruanda fidelibus, quae Dominus
mandauit?*

§. 1. **N**on sola fide contentum esse Deum monet Euthymus, vitam bonam adiungendam esse demonstrat. Eadem tenent a hortatur Theophylactus: *οι τοι εισαν υμειν οτι δε βαπτιζαν, εις τοι νοματις ταυταις. τιμω θεολογιας ημιν περιεδοκεν. ειπων οτι δε διδασκειν, υμειν τοις εντολοις ταυταις, τιμω ασεβητικων, οφειμει ημιν εισηγησασθαι.* Id est. Itaque dicens, oportere baptizare in nomen S. Trinitatis, Theologiam vobis tradidit, cum dixit, docendos ut mandata servarent, practicum nobis virtutem continendat.

Teneſti uſque hodie illam fidem græci, ſic enim le-
cimus patriarcha germaniſ reſpondet. Non ergo in o-
peribus glorandum eſt; facere tamen ea, & implere res maxi-
me neceſſaria, abſque diuiniſ in operibus ſalutem confequi
impoſſibile eſt. Si igitur pareamus Domino dicenti: ſi ſciis
hec; beati eſti, ſi feceritis ea: benedices noſtra habebis.

Itaque de impossibilitate preceptorum diuini-
nos fratres sectarii in captiua Epistola ad Ieremiam, ne
ve. bñm quidem fecerunt, & merito erubescunt apud
pergrinos. Quomodo enim Christus iubet omnia
seruare, si ne vñm quidem possumus? Quomodo
seruari iubet omnia, si lex decalogi abrogata est? Mo-
saica impossibilis, Christus nullam tulit? Quid vero
est *ἐν τῇ ἀρχῇ* præcipere, si nihil Christus mandauit?
Quid *ἐν τῇ ἐσχάτῃ* seruare, si lex non est posita fidelibus? Re-
fert Lutherus in 1. Genes. fuisse fanaticos, qui legem
positam primis hominibus negarint. Quid si verum
est, nec tentari, nec peccare potuisse constat. Sic He-
retici Christi in os contradicunt. [Lex hos, inquit
Philippus, obligat ad obedientiam, vel ad pñam, & ce-
pena à filio perfoluta est. liberati sumus à maledi-
ctione legis moralis, quia filius Dei perfoluit νότον, &
&c. Non acculat, non dñat lex reconciliatos: ab-
rogata est lex, quod ad maledictionem attinet, non
quod ad obedientiam attinet.]

§. 2. Et hic quidem perfectus est Libertinismus. Non esse legem positam iustis, vteam seu utantur. Nam primis parentibus iustissimis lex posita est: & eos ita mutauit, vt facere vt violata iniustis. Quare autem an illi qui non seruant omnia ab Apostolis propolita, à Christo imperata saluentur? Si nihil obstat violatio mandatorum Christi nostræ salutis, cui irrita demandat: si seruanda sunt, possunt ergo seruari. Ideo veto lex damnans non ponitur iustis, quæ aluerat. San-
 Quæ Am brosius. In corde iusti lex est Dei. Quæ lex: non scripta sed naturalis. Iusto enim non esse lex posita, sed inuicta.

Opera fidei
iungenda.

Lex non est
impossibilis:

In corde eius lex est, non perfunctorie sicut in labiis Iudaorum. Corde enim creditur ad iustitiam, qui credit & loquitur; qui autem loquitur non continuo credit. Denique non credidit populus, de quo dictum est. Populus qui labiis me honorat, cor autem eorum longe est à me. Si igitur gentes cum ea, quae legi sunt faciunt, ipsi sibi sunt lex, cognoscentes, quae sequi debeant vel cauere, quanto magis fidelis & iustus, qui ad imaginem & similitudinem Dei viuit, decora nouit & honesta discernere, & vii legitimo quodam naturalis sapientia gubernaculo, ne eius supplantentur vestigia sicut Esau, quem propter gula auaritatem frater supplantauit, ut caderet atque in mortem vestigia eius effudit? Quo magis iustus est quisque, eo magis illi insidiatur inimicus: & ideo ait scriptura. Considerat peccator iustum, & quaerit perdere eum: Dominus autem non derelinquet eum in manibus eius: nec damnavit eum, cum iudicabitur illi.

Lex in corde scripta.

Imo lex posita est in corde iusti; ut & hoc mandatum, ut docerent Apostoli omnes gentes, ita Spiritus sanctus cordibus eorum inculpset, ut nullis promissis aut terroribus à continua Evangelii praedicatione cessarent. Si Apostolis incubuit necessitas promulgandae legis, eadem etiam auditoribus imposita est, ut parent. Quomodo vero lex fidelibus sit posita, & quomodo contumacibus exponit Augustinus in Psalmum 118. concione 11. Post dies illos dicit Dominus dabo leges meas, in mentibus eorum & in cordibus eorum scribam eas. Ecce quomodo voluit iste legem sibi poni à Domino, non sicut iniustus & non subditus ad vetus testa-

mentum pertinentibus posita est in tabulis lapideis: sed sicut sanctus filius libera, hoc est superna Ierusalem, filius promissionis, filius hereditatis aeternae, sancto Spiritu, tanquam dignum Dei, in mente datur & in cordibus scribitur: non quam memoria teneant, & vita negligant, sed quam scient intelligendo, faciant diligendo, in latitudine amoris, non in timore angustis. Nam qui timore poena, non amore iustitiae opus legi facit, profecto inuitus facit. Quod autem inuitus facit, si posset fieri, mallet utique, non iuberi. Ac per hoc legi quam velle non esse, non est amicus, sed potius inimicus: nec mundatur opere, qui immundus est cogitatione & voluntate. Talis non potest dicere quod iste dixit in superioribus versibus, Viam mandatorum tuorum cucurri, cum dilatasti cor meum, quia illa dilatio charitatem significat, qua secundum Apostolum legis est plenitudo. Cur ergo iste adhuc poscit sibi legem poni quae utique si non ei posita fuisset, non in viam mandatorum Dei in cordis latitudine cucurrisset? sed quia proficiens loquitur, & Dei donum nouit esse quod proficit: quid aliud petit, cum sibi legem poni petit, nisi ut in ea magis magisque proficiat? Quemadmodum si poculum plenum teneas, & sitienti dare incipias: & hauris bibendo & poscit desiderando. Quibus autem iniustus, & non subditus lex in lapideis tabulis ponitur: prauaricationis reos, non promissionis efficit filios. Sed & ille qui eius meminit, nec eam diligit, eo modo. Reus est, quia memoria eius lapis illi est, quodammodo scriptus: non quo adornetur, sed quo prematur, pondus operis, non titulus honoris.

FINIS COMMENT. IN MATTHAEVM.

